

ברכת

שבת שלום ומבורך

יצחק גולדשטון

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"תשעת הימים"

בשר במוצאי שבת

במלוה מלכה לא היה אוכל רבינו זצ"ל בתשעת הימים בשר ככל מוצ"ש רק דג, ואמר דאף שהוא סעודת מצוה אינו חיוב (פתחי חיים ח"א עיני מועדים ס"מ), וכתב רבינו זצ"ל, שמרן החזו"א אסר לאכול אחר שבת חזון מהבשר שנשאר משבת.

גזיזת ציפורניים

גם מי שיש לו ציפורניים גדולות מאד שעוברות הבשר לא יגזוז בשבוע שחל בו ט"ב, (מועדי הגר"ח ח"א סי' ק"ט), ועי' בשו"ת הלכות (שם ס"ט) שכתב בענין נטילת צפרניים יש דעות אם דינה כתספורת, מיהו בזה לכ"ע אין לאסור נטילת צפרונים אלא בשבוע שחל בו ט"ב, כ"ה בט"ז, אכן לצורך טבילת מצוה בודאי מותר גם בשבוע שחל בו ט"ב וכן לכבוד שבת כגון שחל ט"ב בשבת מותר בע"ש ליטול הצפרונים.

רחיצה משיירי הבדלה ומלוגמא

בתשעת הימים נמנע רבינו זצ"ל אחר הבדלה מליתן שיירי הכוס בעיניו ומצחו, כמנהגו תמיד ע"פ הרמ"א (סי' רצ"ח ס"א) ורוחץ עיניו ע"ש, (פתחי חיים שם).

טבילה בתשעת הימים

עוד כתב, שמרן החזו"א זצ"ל התיר טבילת עזרא בתשעת הימים עד ט"ב, ואף למי שמבטלה לפעמים, דאינה רחיצה של תענוג, ואמר רבינו דברגיל בכך יש להקל אף בפורשין רק שלא יהיה חם מאד (אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ב).

בענין תיקון מיקסר

אירע קלקול במיקסר של הרבנית ע"ה ונתעוררה שאלה אם אפשר לקנות חדש בבין המצרים ושאלו מרבינו, ואמר רבינו, איני יודע כלל מהו מיקסר, מה עושים עמו, הביאו המיקסר לפני רבינו זצ"ל, שיראה הדבר מקרוב, ואמר רבינו, איני יודע מהו הדבר הזה כלל ומה עושים עמו, והתחילו לומר לו עושים בזה בצק, רבינו שאל, למה אי אפשר לעשות בצק ביד, ולמה אי אפשר בלא זה, ולבסוף אמר שלא יקנו חדש בבין המצרים, המדובר היה לפני תשעת הימים, ואמר שלתקן אפשר (מנחת תודה פל"ז).

סיום בתשעת הימים

סיפר רבינו זצ"ל, בחו"ל בזמן המלחמה לא היה מה לאכול וסיפר אבא זצ"ל שבישיבה היה רק בשר לרוב וכל יום מתשעת הימים היה בחור עושה סיום שיוכלו לאכול (דרך שיחה ח"א עמוד ק"י).

על איזה סיום יכול לסמוך

רבינו זצ"ל השיב, דרך סיום מסכת מהבבלי [או מהירושלמי, והוסיף: אם מבין מה שלומד], מהני לאכילת בשר ויין בתשעת הימים, ולא בגומר שאר מדרשים או שו"ע ורמב"ם ושאר ספרים אף שלמדם בשיעור ברבים (כל משאלותיך עמוד של"ט), והשיב דאולי מהני גם כשלמד שלא על הסדר (מועדי הגר"ח ח"ב סי' שפ"א), השיב רבינו זצ"ל שנחשב סיום גם אם לא זוכר המסכת שאילת רב פ"א סל"ו), אמר רבינו זצ"ל דמס' תמיד לא חשיב סיום להתיר בשר ויין בתשעת הימים כיון שאין גמרא על כל המסכת, (שערי ציון ח"א סי' ג אות ב), ואמר זצ"ל היקל בזה בשעה"ד (דרך שיחה ח"ב עמוד ש"ג), סיום נחשב אם הבין גם אם למד ללא פירש"י (שם עמוד שנ"א).

תפילה כותיקין בט' באב

אמר לי רבינו זצ"ל דמש"כ במשנ"ב (סי' תקנ"ט קט"ז) דאומרים קינות עד סמוך לחצות זה ל"ש במתפללין כותיקין, וכתב ברישומותיו ממרן החזו"א (אות כ"ג) בט"ב התפללו ותיקין כמו כל השנה אף שגמרו ע"ז הקינות מוקדם, והביא בארחות ישר (ערך תפילה) מבעל התומים דאם היו מתפללים כותיקין בת"ב לא היה חרב הבית שמובטח לו שאינו ניזוק כל אותו היום (ברכות ט' ב), ועי"ז כ' באיכה (פ"א מ"ה) סכות בענן לך מעבור תפילה שעשה הקב"ה שלא יכוונו השעה ע"י עננים ולא יתפללו כותיקין.

משנכנס אב ממעטים בשמחה

'משנכנס אב' אמר רבינו זצ"ל דהיינו משקיעת החמה של ראש חדש, (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ז"ג), וביאר רבינו זצ"ל ד'ממעטים בשמחה' אין הכוונה שצריך להיות בעצב רק שיש להמנע מנישואין ובגין בתים וכיו"ב, (אלא ד"א של הלכה פנ"ב ס"ג).

ההרגשה בבית רבינו בימים אלו

מ"ז בתמוז הורגש בבית אורה של אבל, אמנם לבנותיו היה כבר חופש, והחברות נסעו לים, אבל אבא לא הרשה לנו לנסוע, באומרו כי אלו ימי אבל וסכנה. בימים אלו לא שרנו בפה, לא קנינו בגדים או נעלים, ולא תפרנו בגדים חדשים. רק בגדים ישנים היו מתקנים. עד לאחר תשעה באב לא דברו בבית על תכניות לבין הזמנים, והרבנית לא השיבה על שאלות מה ואיך להתארגן (שיח איש בין המצרים עמוד רס"ח מס' בית אמי פ"ט עמוד שנ"ז), והעיד נכד רבינו הג"ר גדליה הוויגסברג שליט"א, בתשעת הימים ניכר היה תמיד על רבינו דוק של עצבות (שם מס' הספרים עמוד רכ"ו), ובפרט בת"ב שהיה ש"צ באמירת הקינות ומקונן בקול בכי ונהי, ושומע מגילת איכה מתוך קלף.

בדיני תשעת הימים בשבת

לענין אכילת בשר ושתית יין בשבת בתשעת הימים, השיב רבינו זצ"ל, דאף מי שקיבל תוספת שבת בט' הימים אין לו לאכול בזמן תוספת שבת בשר ולשתות יין (מועדי הגר"ח ח"א סי' של"ב) ועי' משנ"ב (סי' תקנ"א סק"ו) ושונה הלכות (ס"ט) לענין מוצ"ש, דכ"ז ששייך אצלו שבת ואומר רצה שרי בבשר ויין אף שהציבור התפללו ערבית, ובתורת המועדים (שם אות ל"ח) כ' דאם קיבל שבת מוקדם 'ועשה קידוש' יכול לאכול בשר כבר מע"ש ונראה דכאן מייירי בקטנים שלא עשו קידוש דאין ליתן להם בשר ויין, וכמש"כ בס' תורתך שעשועי (עמוד שצ"ח) וכמש"כ בשו"ת אגרו"מ (אור"ח ח"ד סי' כ"א אות ד), ולענין שבת חזון השיב שאין ללוש בו בגדים מכובסים בשביל שיוכל ללושם בימות השבוע (שם סי' שכ"ז) ושאלו שבשם רביו מרן הקה"ל זצ"ל מובא בארחות רבינו (ח"ב עמוד ק"ל) שהתיר, והשיב רבינו זצ"ל הכל לפי הענין והצורך (שם סי' שכ"ח).

לשלוח הזמנות ולעשות קידוש לבת

אמר רבינו זצ"ל, שיש להמנע משלוח הזמנות לחתונה בתשעת הימים וכדאי לשלוח לפני בין המצרים, וכן אופרוף ייתור טוב להקדים לפני שבת חזון, וכן קידוש לבת יקדים, או יאחר לשבת אח"כ (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ז"ג ל"ה).

הבדלה במוצ"ש חזון

כתב רבינו זצ"ל, בשם מרן החזו"א זצ"ל, דאין להבדיל על שיכר במוצ"ש חזון בא"י דאי"ז חמר מדינה, רק הבדיל החזו"א כרגיל על יין, וטעם בעצמו, ושיירי הכוס נתן גם לקטנים וגם לגדולים, ואמר רבינו זצ"ל, דשרי לשתות אחר הבדלה רביעית שלימה ואי"ז לצמצם לשתות רוב כוס (תורת המועדים סי' תקנ"א אות מ"ב), והיה שנים שסמך על סיום שעשו לפני הבדלה שיוכלו לשתות יין הוא והשומעים (פתחי חיים עיני מועדים ח"א סי' מ' ומ"מ ראינו שלא רצה להקל במי שלא תמיד שותה יין בסיום גם חשש שהרואים ילמדו להקל אף ללא עשיית סיום).

בגדי שבת בע"ש ומוצ"ש

השיב רבינו דאפשר ללוש בגדי שבת לכבוד שבת קודם שבת (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ח'), ובשם הקה"ל מובא להקל מחצות דכל שלוש לכבוד שבת מותר (ארחות רבינו ח"ב עמוד קס"ה), וכתב רבינו שהחזו"א הוריד בגדי שבת מיד אחר הבדלה (קרא עלי מועד פ"ד הערה כ"ב ועי' ארחות רבינו ח"ג עמוד רל"ו שנהג כן בכל מוצ"ש), ורבינו זצ"ל נהג להחליף רק אחרי מלוה מלכה שאכל סמוך לשבת, ככל מוצ"ש (אלא ד"א של הלכה).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבור זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזרז שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְׁבּוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזַה"י

פרשת ואתחנן - בין הזמנים - בס"ד מדור מספר 70!!!! על מרנא הגר"ה הלוי מבריסק זי"ע (כ"א אב תרע"ח)

פרשת שופטים - הצדיק הגר"א דושינצ'ר בעל 'נחלת אליהו' (כ"ב אב תש"ט)

פרשת כי תצא - הרבנית הצדקנית מרת חנה שטיינמן ע"ה בת רבינו (ב' י"ג אלול תשע"ד)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל (ה' אב ת"ש)

הנה את שמו הנערץ של רבן של כל בני הגולה רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל היה רבינו מזכיר ביראת כבוד של ממש. ומלבד הכרת הטוב אישית שהיתה לו כלפיו, שהוא זה שסידר חופה וקידושי בנישואי אביו מרן הסטייפלר זי"ע בעיר ווילנא, הרי הוא גם זה שעודד ודחף את דודו הגדול מרן בעל החזון איש שיעלה לארץ ישראל. ותורתו ופסקיו של רבי חיים עוזר היו מקבלים חשיבות יתירה ומשקל רחב אצל רבינו, וכדלהלן בס"ד.

רבי חיים עוזר והחזון איש

רשכבה"ג מרן רבי חיים עוזר שמע על מרן בעל החזון איש בהיותו אברך צעיר, עת הגיע לדור בעיר ווילנא, וכשעמד על גדלותו בתורה נקשרה בו נפשו, ונהג בו כבוד ויקר, כשהוא נועץ עמו בהרבה מאוד מעניניו (וראה בהרחבה בספר מעשה איש חלק א' עמוד כ"ד והלאה).

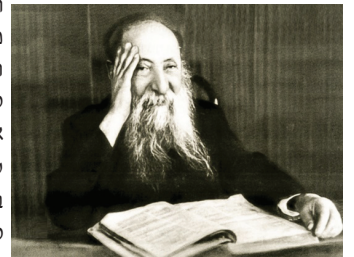
ואחד העובדות על הערצתו הגדולה של רבי חיים עוזר, היה רבינו מספר בהתרגשות:

שפעם אירע אסיפת רבנים גדולים וחשובים אצל רבי חיים עוזר מחמת איזה דין תורה, ולפתע נכנס מרן החזון איש, ומשראה אותו רבי חיים עוזר קם לפניו מלא קומתו וביקש שהאברך הצעיר הזה ישתתף בדיון.

וכל הצעה ושאלה שעלתה על השולחן, פנה רבי חיים עוזר לכיוונו של החזון איש ושאל וְאָס זאגט אַיר (-מה אתם אומרים).

והרבנים שם השתוממו מאוד, כי הם היו מבוגרים ומכובדים מאוד והוא היה צעיר, והעיוז ושאלו את רבי חיים עוזר הרי יש כאן רבנים זקנים ולמה הוא שואל כל דבר את הצעיר הזה.

ענה להם רבי חיים עוזר: אם יהיו כולכם בכף אחת וחזון איש בכף שניה מכריע את כולכם!

רבינו חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל

לקבל פני רבו "ברגל"

באחד החגים הגיע החזון איש בלוויית גיסו רבי שמואל גריינמן זצ"ל לבקר את רבי חיים עוזר. אל הביקור צירף רבי שמואל את בנו הבכור, רבי שמריהו גריינמן שהיה ילד קטן ממש. ובמהלך הביקור, כדרכם של ילדים הלך התינוק על הריצפה וחל סמוך לרגליו של רבי חיים עוזר.

כאשר הרגיש בו רבי חיים עוזר נענה בצחות "כנראה הילד סובר שחייב אדם לקבל פני רבו ברגל היינו כפשוטו, שיראה את רגלו של הרב..." (הגר"ש שטיינמן ששמע מפי חמיו רבינו זצ"ל).

צריכים אתכם

ועוד סח רבינו: שפעם הזדמן ה'חפץ חיים' לאסיפה אחת עם רבי חיים עוזר, וישב שם גם החזון איש, והחפץ חיים אמר לחזון איש שהוא מוכרח להטות שכם לטובת הכלל ולקבל על עצמו עול הציבור, אבל החזון איש אמר שנפשו חשקה בתורה והוא רוצה רק לשבת וללמוד.

ענה לו החפץ חיים: עכשיו זהו זמן שהציבור צריך אתכם!

ההסכמה למרן הקהילות יעקב

סיפר רבינו: כשאבא למד בישיבה בנוברדוק, ביקשו ממני לכתוב חידושי תורה ולהדפיס ספר, כדי ש'העולם' יראו שגם ה'נוברדוקרס' יודעים ללמוד. ובאמת אבא כתב חידושי תורה וקרא לזה "שערי תבונה".

ושלח לכמה רבנים לבקש הסכמה וביניהם לרבי חיים עוזר, ורח"ע כתב לו הסכמה נלהבת מאוד אך בתוך הדברים כתב "ואם כי כמה ענינים צריכים בקור, מצאתי בהם בכלל דברי חפץ והערות והארות מאירות".

ואבא היה לו קצת טענה, ואמר לרבי חיים עוזר, כי אם יש לו הערות להשיג על הספר, אדרבה, שיאמר לו ויתקן. (והוסיף רבינו, כי מסתבר שרבי חיים עוזר היה

כ"כ טרוד בעניני הציבור שלא היה לו פנאי ללבן איתו את הדברים).

שער הספר "שערי תבונה"

בתי
קונטרס

שערי תבונה

מל"ג משא-זמון בארץ ופלישים בכמה

מקצועות שונות וסוגיות עמוקות

חבר כבוד: הרבנים רבינו ר' חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל

המחבר: הרב ר' יעקב ישראל

המחבר: הרב ר' יעקב ישראל

המחבר: הרב ר' יעקב ישראל

שנת הוצאה: תש"ס

הצעת השידוך בעקבות הספר

ולמעשה, הצעת הזיווג של מרן הסטייפלר, התגלגלה בעקבות הספר שערי תבונה. היה זה כאשר הזדמן מרן החזון איש לבית הכנסת הגדול של ווילנא, שם נקלע לידו הספר האמור, והדברים שראה בעת עיונו בספר מצאו חן בעיניו, הוא בירר אצל רבי חיים עוזר האם ידוע לו אודות המחבר, והאם הוא עדיין אינו נשוי, רבי חיים עוזר השיב שאכן הוא מצפה לזיווג, וגם הפליג בשבחיו של הבחור. וכך עד מהרה נישא הבחור יעקב ישראל קניבסקי לאחותו הצעירה של מרן החזון איש.

ואת נישואיו של מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע ערך רבי חיים עוזר בעצמו, ותקופה מסוימת אחרי הנישואין אף שקד מרן הסטייפלר על תלמודו ב'כולל' שייסד רבי חיים עוזר.

זהירות מביטול שידוך

סח רבינו: לרבי חיים עוזר היה תלמיד שידע ללמוד וכבר בבחרותו התמנה לרב בעיירה 'קענא' במחוז וילנא. וכאשר פרצה המלחמה הוא זכה להינצל ועלה לארץ ישראל אך לא היה נשוי. הוא פנה להרבנית מרים קניבסקי, רעייתו של מרן הסטייפלר זצ"ל, שניהלה אז מוסד לבנות פליטות מהלחמה, שתנסה למצוא לו זיווג מתאים, ואכן היא ניסתה והציעה כמה הצעות, אבל שום שידוך לא יצא לפועל, ובסוף אותו תלמיד חכם נפטר כשאינו נשוי.

ופעם אמר הבחור הנ"ל לאימי, שידוע מה הסיבה שלא זוכה להינשא.

כי בעודו בחור נפגש עם בת ישראל והחליטו לסגור שידוך במזל טוב, ואחרי כן שמע שיש לה בעיה רפואית מסוימת שמאוד הפריעה לו, הוא פנה לרבו רבי חיים עוזר וסיפר לו על כך ואמר לו שרוצה לבטל מחמת זה את השידוך. רבי חיים עוזר אמר לו, שאומרים משמו של הגאון מוילנא זי"ע, ש"עדיף לישא אשה ולגרש אותה אחרי כן, מאשר לעזוב שידוך קודם החתונה".

והנה כוונתו של רבי חיים עוזר היתה בזה, שאחרי שינשא לה יראה שהבעיה היא אינה חמורה כ"כ, וממילא יתרגל ויבנה בית נאמן בישראל, אבל אותו תלמיד קיבל את הדברים כמות שהם, ונשא אותה, וכבר למחרת החתונה אמר לה שרוצה לתת לה גט. וגירשה. ולכן לא זכה להינשא שוב עד סוף ימיו.

וסיים רבינו: רבי חיים עוזר עצמו עזב שידוך ואח"כ התחתן אם אחרת, ואמרו שכל ימיו התחרט מזה שעזב שידוך (כל משאלותיך עמוד ע"ד).

אין לדבר סוף

סיפר לי אבא (מרן הסטייפלר זצ"ל) שכשבא לוילנא ראה בחצר בית הכנסת הרבה מאד עניים, שהיו יושבים שם בקביעות ומבקשים מהעוברים ושבים נדבה, ושאל את רבי חיים עוזר האם חייב ליתן לכל אחד ואחד מהם פרוטה, ואז מסתמא לא יהיה לו מספיק לכולם, או שיכול להתעלם.

ורח"ע לא ענה לו במפורש על השאלה, רק השיב לו בסיפור, וכך אמר לו: מלפנים כשהייתי רב בעיירה 'איוויא', הייתי מקדים שלום לכל אחד מהתושבים. לימים נעשיתי רב בעיר הגדולה וילנא, וראיתי שאם אֹמַר שלום לכל אחד, אין לדבר סוף ולכן הפסקתי!.

רבינו משלש כסף במעטפת צדקה